

## บทที่ 6

### บทสรุปและข้อเสนอแนะ

#### 6.1 บทสรุป

การศึกษาในครั้งนี้ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้าง พฤติกรรม และผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่โดยพิจารณาในด้านการกระจุกตัวของอุตสาหกรรม ความสามารถในการทำกำไร ประสิทธิภาพในการดำเนินงาน และศึกษามูลค่าเพิ่มของอุตสาหกรรม ซึ่งทำการศึกษาข้อมูลปี พ.ศ. 2545 พิจารณาใน 2 หน่วยธุรกิจคือ กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ในจังหวัดเชียงใหม่จำนวน 114 บริษัท และกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่จำนวน 86 บริษัท

ปี พ.ศ.2545 จังหวัดเชียงใหม่มีผู้มาเยี่ยมเยือนประมาณ 3,460,886 คน และใน ปี.พ.ศ.2546 ประมาณคน 3,399,906 มีอัตราการลงร้อยละ 0.23 แต่มีค่าใช้จ่ายต่อคนต่อวันเพิ่มขึ้นรวมทั้งนักท่องเที่ยวมีระยะเวลาพำนักที่ยาวขึ้น ทำให้รายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ในปี พ.ศ.2545 มีรายได้จากการท่องเที่ยวประมาณ 37,514 ล้านบาท และปี พ.ศ.2546 มีรายได้จากการท่องเที่ยวประมาณ 38,291 ล้านบาท ซึ่งรายได้จากการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่เป็นส่วนสำคัญในผลิตภัณฑ์เบื้องต้นของจังหวัด (Gross Provincial Product: GPP) ใน ปี พ.ศ.2545 รายได้จากการท่องเที่ยวมีสัดส่วนสูงกว่าสาขาการเกษตรและสาขาอุตสาหกรรมซึ่งประมาณร้อยละ 40 ของ GPP

ผู้เยี่ยมเยือนจังหวัดเชียงใหม่เมื่อแยกตามประเภทของการเดินทาง พบว่าผู้เยี่ยมเยือนชาวไทยจะนิยมเดินทางมาเองและผู้เยี่ยมเยือนชาวต่างประเทศจะนิยมมาโดยผ่านบริษัทนำเที่ยว ส่วนพาหนะที่ใช้ในการเดินทาง หากเป็นผู้มาเยี่ยมเยือนชาวไทยที่เดินทางมาเอง ส่วนใหญ่นิยมใช้รถส่วนตัวในการเดินทาง ส่วนผู้เยี่ยมเยือนชาวต่างประเทศนิยมการเดินทางโดยรถไฟ ในการเดินทางผ่านบริษัทนำเที่ยวทั้งผู้เยี่ยมเยือนชาวไทยและต่างประเทศจะนิยมใช้รถส่วนตัวของบริษัทนำเที่ยว หากพิจารณาจำนวนนักท่องเที่ยวจำแนกตามที่พัก พบว่า ส่วนใหญ่ทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศจะนิยมเข้าพักใน โรงแรมมากที่สุด ซึ่งในช่วงปี พ.ศ.2540 – 2546 มีอัตราการเข้าพักเฉลี่ยประมาณร้อยละ 40.3 และระยะเวลาพำนักเฉลี่ย 3.81 วัน ซึ่งทั้งชาวไทยและต่างประเทศมีระยะเวลาที่มาพักไม่แตกต่างกัน หากพิจารณาค่าใช้จ่ายต่อวันต่อคน จะพบว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศใช้จ่ายมากกว่านักท่องเที่ยวชาวไทย

ลักษณะด้านสังคมและเศรษฐกิจของผู้ที่มาเยี่ยมเยือนจังหวัดเชียงใหม่ พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะมีถิ่นที่อยู่มาจากกรุงเทพมหานคร ส่วนนักทัศนจร และผู้เยี่ยมเยือนส่วนใหญ่จะมีถิ่นที่อยู่จากภาคเหนือ ด้านผู้มาเยี่ยมเยือนชาวต่างประเทศ พบว่าผู้มาเยี่ยมเยือนส่วนใหญ่ มีถิ่นที่อยู่จากประเทศทางยุโรป หากจำแนกผู้มาเยี่ยมเยือนตามเพศและอายุ พบว่าทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ ส่วนใหญ่จะเป็นเพศชาย และมีอายุอยู่ในช่วง 25 – 34 ปี ด้านรายได้ของผู้เยี่ยมเยือน ถ้าเป็นชาวไทยส่วนมากจะมีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท แต่ถ้าเป็นชาวต่างประเทศ ส่วนใหญ่จะเป็นผู้มีรายได้ตั้งแต่ 80,000 บาทขึ้นไป โดยอาชีพที่นิยมมาเยี่ยมเยือนจังหวัดเชียงใหม่ ถ้าเป็นนักท่องเที่ยว และผู้เยี่ยมเยือนที่เป็นชาวไทย ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพข้าราชการหรือรัฐวิสาหกิจ ส่วนนักทัศนจรชาวไทย ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ประกอบกิจการส่วนตัว ทางด้านนักท่องเที่ยว และผู้เยี่ยมเยือนชาวต่างประเทศ ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพอื่นๆ ส่วนนักทัศนจรชาวต่างประเทศ ส่วนมากเป็นนักศึกษา

ด้านพฤติกรรมในการท่องเที่ยว ผู้เยี่ยมเยือนส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์หลักคือ มาท่องเที่ยว และพักผ่อน ทั้งในชาวไทย และชาวต่างประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่จะเดินทางมาจังหวัดเชียงใหม่ปีละ 1 ครั้ง และมักจะเดินทางมาด้วยตนเอง โดยสถานที่ท่องเที่ยวที่นิยมไปกันมากที่สุดคือ ดอยสุเทพ และผู้มาเยี่ยมเยือนจะมีค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่ในส่วนของสินค้าและของที่ระลึก

จากการวิเคราะห์โครงสร้างของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่โดยใช้ดัชนีการกระจุกตัว พบว่า เมื่อพิจารณาโดยใช้ค่า  $CR_{16}$  ในกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรม โรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ และกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวจะพบว่ามีการกระจุกตัวระดับสูงหรือแข่งขันกันต่ำ

เมื่อพิจารณามูลค่าเพิ่มของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ในส่วนของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรม โรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ พบว่ามีมูลค่าประมาณ 1,949 ล้านบาทซึ่งเป็นส่วนของดอกเบี้ยจ่ายมากที่สุด หากใช้ดัชนีมูลค่าเพิ่มในการวิเคราะห์ จะพบว่า ส่วนของเงินเดือนและค่าจ้างที่เกิดจากกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรม โรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ ในจังหวัดเชียงใหม่ 1 บาท สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้มากกว่าส่วนอื่นคือ 268.83 บาท ในส่วนของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยว พบว่ามีมูลค่าเพิ่มประมาณ 118 ล้านบาท โดยเป็นส่วนของเงินเดือนและค่าจ้างมากที่สุด เมื่อใช้ดัชนีมูลค่าเพิ่มในการวิเคราะห์ จะเห็นว่า เงินเดือนและค่าจ้างที่เกิดจากกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ 1 บาทสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้มากกว่าส่วนอื่นคือ 147.39 บาท

การวิเคราะห์ห้บการเงิน เมื่อพิจารณาในกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรม โรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ ตามขนาดของอุตสาหกรรม พบว่า กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรม โรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ที่มีขนาดเล็กประสบปัญหาในเรื่องความสามารถในการทำกำไร โดยมีผลตอบแทนจากการลง

ทุนของผู้ถือหุ้นต่ำ และมีปัญหาทางด้านนโยบายการเงิน นั่นคืออุตสาหกรรมมีหนี้สินมาก โดยจะเห็นได้จากอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นมีค่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยอุตสาหกรรม และอุตสาหกรรมมีความสามารถในการชำระหนี้ต่ำ โดยมีดัชนีต่ำกว่าค่าเฉลี่ยอุตสาหกรรม ส่วนกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรม โรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ขนาดกลาง จะพบว่าประสบปัญหาในเรื่องรายได้อื่นที่ได้รับเมื่อเปรียบเทียบกับรายได้ทั้งหมดมีค่าต่ำ โดยมีค่าต่ำกว่าค่าเฉลี่ยอุตสาหกรรม นอกจากนี้ยังพบปัญหาทางด้านนโยบายการเงิน ซึ่งอุตสาหกรรมมีหนี้สินมากเกินไป ส่วนกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรม โรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ที่มีขนาดใหญ่ นั้น พบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับสภาพคล่อง ซึ่งมีค่าต่ำกว่าค่าเฉลี่ยอุตสาหกรรม มีปัญหาทางด้านความสามารถในการทำกำไร นั่นคือมีกำไรสุทธิค่อนข้างต่ำ และพบว่าอุตสาหกรรมมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานค่อนข้างต่ำ นั่นคือ มีปัญหาเกี่ยวกับการลงทุนในสินทรัพย์ที่มากเกินไป ไม่เหมาะสมกับรายได้ที่ได้รับ และไม่มีประสิทธิภาพในการบริหารค่าใช้จ่าย พิจารณาจากอัตราหมุนเวียนของสินทรัพย์ และอัตราผลตอบแทนต่อยอดขาย มีค่าต่ำกว่าค่าเฉลี่ยอุตสาหกรรม และยังพบว่าสินทรัพย์ทั้งหมดที่ใช้ในการดำเนินงาน และในส่วนของสินทรัพย์ถาวรนั้น ไม่สามารถสร้างกำไรกลับคืนมายังอุตสาหกรรมได้ นั่นคือ อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ และอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ถาวร มีค่าต่ำกว่าค่าเฉลี่ยอุตสาหกรรม นอกจากนี้พบว่าอุตสาหกรรมมีปัญหานี้สินมากเกินไปจากการที่อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นมากกว่าค่าเฉลี่ยอุตสาหกรรม และมีความสามารถในการชำระหนี้ต่ำด้วย

เมื่อพิจารณาตามลักษณะของการถือหุ้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรม โรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ที่ถือหุ้นโดยชาวไทยประสบปัญหาในเรื่องของความสามารถในการทำกำไร นั่นคือมีกำไรสุทธิค่อนข้างต่ำ โดยมีอัตรากำไรสุทธิต่ำกว่าค่าเฉลี่ยอุตสาหกรรม นอกจากนี้ยังมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานต่ำด้วย โดยมีปัญหาเกี่ยวกับการลงทุนในสินทรัพย์ที่มากเกินไป ไม่มีประสิทธิภาพในการบริหารค่าใช้จ่าย และพบว่าสินทรัพย์ทั้งหมดที่ใช้ในการดำเนินงาน และในส่วนของสินทรัพย์ถาวร ไม่สามารถสร้างกำไรกลับคืนมายังอุตสาหกรรมได้ ซึ่งเห็นได้จากดัชนีที่ใช้วิเคราะห์ทางด้านประสิทธิภาพในการดำเนินงานมีค่าต่ำกว่าค่าเฉลี่ยอุตสาหกรรม พบปัญหาทางด้านนโยบายการเงิน นั่นคือมีหนี้สินมากเกินไป และความสามารถในการชำระหนี้ต่ำ ส่วนกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรม โรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ที่มีชาวต่างชาติเป็นผู้ถือหุ้น จะมีปัญหาในด้านสภาพคล่อง ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยอุตสาหกรรม และมีปัญหาว่าผลตอบแทนจากการลงทุนของผู้ถือหุ้นต่ำด้วย

จากการวิเคราะห์งบการเงินของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมนำเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ เมื่อพิจารณาตามลักษณะของการถือหุ้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมนำเที่ยวที่ถือหุ้นโดยชาวไทย จะประสบปัญหาในเรื่องของความสามารถในการทำกำไร นั่นคือมีกำไรสุทธิค่อนข้างต่ำ และผล

ตอบแทนจากการลงทุนของผู้ถือหุ้นต่ำ ซึ่งมีค่าต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด นอกจากนี้ยังพบว่าอุตสาหกรรมไม่มีประสิทธิภาพในการบริหารค่าใช้จ่าย เห็นได้ว่ามีอัตราผลตอบแทนต่อยอดขายต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ส่วนกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมนำเที่ยวที่มีชาวต่างชาติเป็นผู้ถือหุ้น พบว่าประสบปัญหาทางด้านสภาพคล่องซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด มีปัญหาในเรื่องประสิทธิภาพในการดำเนินงานต่ำด้วย นั่นคือมีปัญหาเกี่ยวกับการลงทุนในสินทรัพย์ที่มากเกินไป พบว่าสินทรัพย์ทั้งหมดที่ใช้ในการดำเนินงาน และในส่วนของสินทรัพย์ถาวร ไม่สามารถสร้างกำไรกลับคืนมายังอุตสาหกรรมได้ นอกจากนี้ยังพบปัญหาทางด้านนโยบายการเงิน นั่นคืออุตสาหกรรมมีหนี้สินมากเกินไป เห็นได้จากมีอัตราหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นสูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และพบว่ามีความสามารถในการชำระหนี้ต่ำด้วย

เมื่อพิจารณาตามรูปแบบของการจัดตั้ง พบว่า กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมนำเที่ยวที่จัดตั้งแบบบริษัทจำกัดประสบปัญหาทางด้านสภาพคล่อง ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดและพบปัญหาในเรื่องความสามารถในการชำระหนี้ต่ำ ส่วนกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมนำเที่ยวที่จัดตั้งแบบห้างหุ้นส่วนจำกัด พบปัญหาในเรื่องของความสามารถในการทำกำไร นั่นคือมีกำไรสุทธิค่อนข้างต่ำ และผลตอบแทนจากการลงทุนของผู้ถือหุ้นต่ำ เห็นได้จากอัตรากำไรสุทธิ และอัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้นต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และอุตสาหกรรมยังมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานต่ำด้วย โดยมีปัญหาเกี่ยวกับการลงทุนในสินทรัพย์ที่มากเกินไป ไม่มีประสิทธิภาพในการบริหารค่าใช้จ่าย และพบว่าสินทรัพย์ทั้งหมดที่ใช้ในการดำเนินงาน และในส่วนของสินทรัพย์ถาวร ไม่สามารถสร้างกำไรกลับคืนมายังอุตสาหกรรมได้ ซึ่งเห็นได้ว่าดัชนีวิเคราะห์ทางด้านประสิทธิภาพในการดำเนินงานมีค่าต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

การวิเคราะห์ประสิทธิภาพในการดำเนินงานของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ ด้วยวิธี Data Envelopment Analysis (DEA) ในส่วนของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์พบว่าโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ในจังหวัดเชียงใหม่มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานทั้งหมด 33 ราย คิดเป็นร้อยละ 28.95 ของจำนวนโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ทั้งหมดที่พิจารณา โดยกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ในจังหวัดเชียงใหม่มีระดับประสิทธิภาพในการดำเนินงานเฉลี่ยร้อยละ 73.40 โดยกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ที่มีขนาดเล็กและแบบที่มีชาวต่างชาติเป็นผู้ถือหุ้นจะมีระดับประสิทธิภาพสูงที่สุด เมื่อพิจารณากลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยว พบว่า บริการนำเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานทั้งหมด 21 ราย คิดเป็นร้อยละ 24.42 ของจำนวนบริการนำเที่ยวทั้งหมดที่พิจารณา โดยกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่มีระดับ

ประสิทธิภาพในการดำเนินงานเฉลี่ยร้อยละ 80.90 ซึ่งกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวที่มีชาวต่างชาติเป็นผู้ถือหุ้น และที่มีการจัดตั้งแบบห้างหุ้นส่วนจำกัดมีระดับประสิทธิภาพสูงที่สุด

## 6.2 ข้อเสนอแนะ

1) อุตสาหกรรมท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ ในส่วนของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ มีปัญหาด้านหนี้สินซึ่งมีจำนวนมากเกินไป มีปัญหาด้านสภาพคล่อง จึงควรเพิ่มความสามารถในการทำกำไร และประสิทธิภาพในการดำเนินงาน โดยพยายามหาวิธีขายที่ไม่ใช่การลดราคาค่าห้องพักไปเรื่อยๆ และให้สร้างความแตกต่างในการให้บริการ(มีงสรรพ์ ขาวสอาด; นุกูล เครือฟู และอักรพงศ์ อ้นทอง, 2548) โดยเฉพาะกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงแรม รีสอร์ท และเกสต์เฮาส์ขนาดใหญ่ ซึ่งมีปัญหาค่อนข้างมากในทุกด้าน ควรเน้นด้านบริการ สร้างจุดเด่นในการขาย เช่น การบริการด้านสปา เจาะตลาดนักท่องเที่ยวระดับสูงที่มีอำนาจซื้อมาก รัฐและเอกชนควรหาวิธีการดึงนักท่องเที่ยวที่มาเพื่อการอบรมสัมมนาหรือการประชุมให้มากขึ้น เพราะนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ต้องเข้าพักในโรงแรมที่มีขนาดใหญ่

2) ในส่วนของกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมนำเที่ยว ควรมีการปรับปรุงทางด้านสภาพคล่อง ความสามารถในการทำกำไร และมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานที่ต่ำ ทั้งนี้เนื่องจากอุตสาหกรรมบริการนำเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าผู้ประกอบการมีการเข้าและออกจากตลาดได้เสรี สินค้าคล้ายคลึงกัน และมีการแข่งขันด้านราคาสูง (มีงสรรพ์ ขาวสอาดและคณะ, 2548) ทำให้การบริหารงานไม่ต่อเนื่อง มีการตัดราคากัน จึงทำให้ผลกำไรที่ควรจะได้รับลดลง มีสภาพคล่องและการดำเนินงานไม่ดีด้วย หน่วยงานทางภาครัฐควรเข้ามาควบคุมปัญหาในจุดนี้

จากปัญหาที่พบของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองอุตสาหกรรมนั้น หากไม่ได้รับการแก้ไข เมื่อได้รับผลกระทบจากภายนอก เช่น ผลกระทบจากโรคซาร์ส โรคไข้หวัดนก อาจทำให้ได้รับผลกระทบหนักและประสบปัญหามาก จนฟื้นตัวได้ยาก และถึงขั้นปิดกิจการในที่สุด

3) ข้อเสนอแนะทางการศึกษา เนื่องจากการศึกษานี้ไม่ได้มีการออกสัมภาษณ์เก็บข้อมูลแบบปฐมภูมิ จากผู้ประกอบการของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละอุตสาหกรรม ทำให้ไม่สามารถเจาะลึกถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นและสาเหตุของปัญหาในแต่ละอุตสาหกรรมได้ ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไป จึงควรทำการเก็บข้อมูลแบบปฐมภูมิ และทำการศึกษาถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหา เพื่อทราบถึงสาเหตุและหาวิธีการแก้ไขให้เป็นประโยชน์ต่ออุตสาหกรรมอย่างแท้จริง และเนื่องจากการศึกษานี้ใช้เพียงกลุ่มตัวอย่างหนึ่งของอุตสาหกรรม ผลการศึกษาที่ได้จึงเป็นผลจากกลุ่มตัวอย่างหนึ่งเท่านั้น ไม่ใช่ทั้งอุตสาหกรรมจึงมีอาจนำไปอ้างอิงเป็นผลการศึกษาของทั้งอุตสาหกรรมได้